

Справа „Кіган проти Сполученого Королівства”
(„Keegan v. the United Kingdom”)

У рішенні, ухваленому 18 липня 2006 року у справі *„Кіган проти Сполученого Королівства”*, Суд постановив, що:

- мало місце порушення ст. 8 Конвенції щодо права на повагу до приватного та сімейного життя;
- було порушено ст. 13 Конвенції щодо права на ефективний засіб правового захисту¹.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити по 3000 євро Герарду Кіган, Мойрі Кіган і Карлу Кіган та по 2000 євро Каті Кіган і Софії Кіган як компенсацію моральної шкоди, а також загальну суму у розмірі 9500 євро на відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявниками є Герард Кіган, громадянин Ірландії, 1955 р.н., його дружина Мойра Кіган, громадянка Сполученого Королівства, 1963 р.н., та їхні діти Карл, 1985 р.н., Майкл, 1996 р.н., Каті та Софі, обидві 1997 р.н. Усі діти є громадянами Сполученого Королівства. На час подій у справі вони мешкали у Ліверпулі.

21 жовтня 1999 року приблизно о 7 год. ранку у будинок заявників проникли працівники поліції та провели обшук приміщень. Припускалось, що у будинку мешкає особа, котру розшукували у зв'язку з вчиненням розбою. Аби увійти до квартири, поліцейські пробили металевим тараном дірку у дверях. Виявши, що у будинку мешкає сім'я Кіган, а не особа, яку розшукували, працівник, відповідальний за проведення операції, вибачився перед мешканцями і негайно віддав розпорядження відремонтувати пошкоджені двері.

Заявники звернулися з позовом проти місцевого відділу поліції, оскаржуючи грубе й недбале проведення обшуку. Вони стверджували, що зазнали глибокої тривоги і напруження. Медичні висновки засвідчували, що в усіх заявників виявлено ознаки посттравматичного стресового розладу.

У задоволенні позову заявникам було відмовлено. Суд, котрий розглядав справу, відзначив, що поліцейські діяли з наміром розкрити серйозний тяжкий злочин

¹ Рішення стане остаточним відповідно до вимог ч.2 ст. 44 Конвенції, оскільки воно може бути предметом перегляду. (Прим. перекладачів)

й у їх поведінці була відсутня груба недбалість у виконанні повноважень. А ця ознака є необхідною складовою такого правопорушення, як виконання рішення про обшук, вчинене з грубою недбалістю. Суд висловив співчуття до страждань, через які заявникам довелося перейти. Однак зрештою вказав, що внаслідок зважування двох конкуруючих інтересів (ціль притягнення до відповідальності осіб, звинувачених у тяжких злочинах, з одного боку, та інтерес заявників у збереженні недоторканності оселі, з іншого боку) він дійшов висновку, що пріоритет має бути відданий першому інтересу.

Апеляційний суд також відхилив скаргу заявників. Лорд-суддя Кеннеді, даючи свій висновок у справі, вказав, що у діях працівників поліції були відсутні усі необхідні ознаки грубої недбалості. Хоча цей суддя відзначив, що якби попередні слідчі дії були виконані належно, то працівникам поліції не довелося би вдаватися до обшуку. Однак простої недбалості чи некомпетентності не було достатньо для визнання їхньої вини у такому проступку, як проведення обшуку, вчинене з грубою недбалістю.

Зміст рішення Суду

Заявники, посилаючись на ст. 8 Конвенції, скаржилися на силове проникнення працівників поліції в їхній дім. Також вони стверджували, що всупереч ст. 13 Конвенції не могли скористатися жодним ефективним засобом правового захисту, аби довести підставність своєї вимоги про відшкодування шкоди.

Суд погодився з висновками національних судів про те, що в діях працівників поліції не було ознак грубої недбалості. Суд зауважив, що у компетентних органів могли бути певні причини для ухвалення рішення про обшук. Однак ці причини ґрунтувалися на хибному припущенні, якого можна було б уникнути, якби попередні слідчі дії були виконані належним чином.

На думку Суду, відсутність у діях працівників поліції такої ознаки, як груба недбалість, не була вирішальною обставиною для вирішення цієї справи. Адже Конвенція, за своєю суттю, спрямована на захист людини від будь-якого зловживання владою, незалежно від того, чому і як зловживання було допущено. Суд зауважив, що відповідно до національного законодавства та практики Сполученого Королівства особа обмежена у можливості отримати компенсацію шкоди, заподіяної працівниками поліції під час виконання службових завдань. Аби отримати таку компенсацію, слід довести факт грубої недбалості з боку правоохоронців. Суд висловив міркування (на противагу позиції Уряду), що зазначене обмеження не можна вважати необхідною

гарантією належного виконання функції розслідування злочинів. Натомість, має значення встановлення розумних меж для компетентних служб у повноваженнях проникати у житло чи в інший спосіб втручатися у приватне життя особи. Це потрібно передусім для того, аби мінімізувати можливі негативні наслідки для особистого життя людини від такого втручання.

Суд дійшов висновку, що проникнення у житло заявників не можна вважати пропорційним заходом для досягнення цілі розкриття злочину. Адже, крім того, що проникнення викликало у заявників глибоке відчуття страху і тривоги, воно ґрунтувалося на неналежній перевірці працівниками поліції інформації про те, що за відповідною адресою проживає підозрювана особа.

Суд зауважив, що зазначений висновок не означає, буцімто будь-який обшук, який виявиться безрезультатним, має розглядатися як непропорційний для цілі розкриття злочину. Непропорційним слід вважати той обшук, який здійснюється без попереднього вжиття необхідних і доступних заходів щодо перевірки інформації. Тому Суд постановив, що у цій справі не було досягнуто належного балансу інтересів, а отже, мало місце порушення ст. 8 Конвенції.

Суд далі розглянув скаргу заявників на порушення ст. 13 Конвенції. Суд зауважив, що спроби заявників домогтися відшкодування шкоди, заподіяної силовим проникненням у їх житло сторонніх осіб, виявилися безуспішними. Національні суди доходили висновку, що така поведінка правоохоронців не може бути достатньою підставою для задоволення позову про компенсацію шкоди, оскільки у діях поліцейських були відсутні ознаки грубої недбалості. Суд відзначив, що суди не перевірили поведінку службовців стосовно її пропорційності та підставності. Натомість вони вирішували, що завдання належного розслідування злочинів переважає індивідуальний інтерес у цій справі. Отож, зважаючи на ці обставини, Суд дійшов висновку, що у заявників не було доступних засобів домогтися відшкодування шкоди, заподіяної втручанням у їх права, які захищаються ст. 8 Конвенції. Тому Суд постановив, що мало місце порушення ст. 13 Конвенції.